

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2024-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato:	23-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen
Termin:	2024 VÅR
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2024 VÅR
Intern sensor:	(Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.:	247
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	10376
----------------------	-------

Egenerklæring *:

Ja

Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	43
Andre medlemmer i gruppen:	309, 174

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller

Nei

BACHELOROPPGAVE

Barnehagen som arena for mangfold

The kindergarten as an arena for diversity

Kandidatnummer: 174,309,247

Bachelor i barnehagelærerutdanning

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Veileder: Kristoffer Jul Larsen

Innleveringsdato: 23.05.2024

Antall ord: 10376

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag:

Denne oppgaven er en obligatorisk del av vår bachelorutdanning for å bli barnehagelærere. Til denne oppgaven bestemte vi oss for at vi ville undersøke hvordan barnehager i Norge jobber med mangfold og inkludering. For å gjøre dette har vi brukt en kvalitativ metode, ved å gjennomføre tre intervjuer med tre ulike stillinger i barnehager i Bergen. Forskjellige barnehager og forskjellige stillinger har forskjellige synspunkter på hvordan best å jobbe med inkludering, så vi tenkte det ville være interessant å høre de forskjellige synspunktene. For å finne ut hvordan disse barnehagene jobber med temaene lagde vi problemstillingen «Hvordan kan barnehagen legge til rette for inkludering av andre religioner og kulturer»

For å best finne et svar på dette har vi funnet relevant teori og prøvd å knytte dette opp mot det vi fant i intervjuene. Det som går mye igjen handler om viktigheten rundt foreldresamarbeid for å finne ut hvordan å best jobbe med inkluderingen av deres barn.

Abstract:

This paper is a mandatory part of our bachelor's degree program to become kindergarten teachers. For this paper we decided we wanted to deep dive into how kindergartens in Norway work with diversity and inclusion. To do this we decided to use the qualitative method by conducting three interviews with different levels of employees in kindergartens in Bergen. Different kindergartens and different job positions have various views on how to best handle inclusion, so we thought it would be interesting to hear the different points of view. To figure out how the kindergartens we conducted interviews in work with these topics, we created the research question "How can kindergartens facilitate the inclusion of other religions and cultures".

To best find an answer to this question we found relevant theory and tried to relate it to what we found from the interviews. The biggest takeaway from this was the importance of working together with the parents to figure out how to best work with inclusion of their child

Innholdsfortegnelse

Innledning:	4
1.1 Kontekstualisering av problemstillingen:.....	5
1.2 Oppgavens struktur	7
2. Teoridel:	7
2.1 Markering av høytider:.....	7
2.2 Mangfold og fellesskap:	8
2.3 Kultursensitiv omsorg og likeverd:	9
2.4 Foreldresamarbeid:.....	10
2.5 Psykososialt barnehagemiljø	11
2.6 Kommunikasjon og språk:	12
2.7 Kultur	13
2.8 Inkludering og rettferdighet:	13
3. Metode:	15
3.1 Intervjuguide:	15
3.2 Utvalg av informanter:	16
3.3 Forskningsetikk:	16
4. Funn	17
4.1 Intervju med informanter.....	18
5. Drøfting	21
5.1 Markering av høytider:.....	21
5.2 Mangfold og fellesskap:	22
5.3 Kultursensitiv omsorg og likeverd:	22
5.4 Det viktige foreldresamarbeidet:	23
5.5 Hvordan skape godt psykososialt barnehagemiljø:	24
5.6 Kommunikasjon og språk:	25
5.7 Inkludering ved kulturforskjeller:	26
5.8 Inkludering og rettferdighet:	27
6. Konklusjon:	28
7. Litteraturliste:	30

Innledning:

Vi har valgt å skrive denne oppgaven fordi dette er et tema vi ofte har kommet borti både i praksis og i jobbsituasjoner. Vi synes det er et interessant tema, som passer til alle våre fordypninger.

I utgangspunktet ville vi skrive bacheloroppgave om flerkulturelle barn, men vi har valgt å spisse inn temaet vårt enda litt mer for å komme dypere. Planen vår er å gjennomføre intervju i barnehager, som handler om hvordan barnehagen og pedagogene legger til rette for og jobber med å skape aksept for andre religioner og kulturer, med spesielt fokus på barn som kommer fra andre kulturer og som praktiserer andre religioner. Vi skal også ha intervju med en assistent og en styrer i barnehagen. Dette vil hjelpe oss å få ulike syn fra de ulike rollene til ansatte i barnehagen. Barnehagelærere har ulike syn på kultur, her finner man ulike tenkemåter og forståelser om omsorg. (Tholin, 2014, s. 72).

Dette styrker interessen for problemstillingen vår, siden det kan bli spennende å finne ut om det Tholin skriver om faktisk stemmer. Man vil jo vanligvis tro at alle barnehager og deres ansatte følger rammeplan og barnehageloven, men det er nok ikke helt riktig.

Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikkediskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Uansett religion eller kultur må personalet reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling. (Udir, 2017, s. 10).

Det handler om at vi som personale i barnehage er nødt til å finne ut om vi har noen holdninger som kan komme i konflikt med å nå målene om likeverd og likestilling, uansett kjønn, etnisitet eller religion. Ansatte i barnehagen er nødt til å reflektere over egne holdninger og verdier som kan komme i konflikt med punkter fra rammeplanen.

I utgangspunktet hadde vi tenkt å skrive bacheloren rundt hvordan foreldresamarbeidet var rundt inkludering av flerkulturelle barn. Vi merket etter noen av intervjuene at vår originale problemstilling var utfordrende å finne gode svar på, ettersom vi ikke fikk perspektivet til foreldrene. Derfor valgte vi å bytte problemstilling til: Hvordan kan barnehagen legge til rette for inkludering av andre religioner og kulturer? Vi følte dette var en problemstilling som ble

mer relevant med tanke på spørsmålene vi hadde og svarene som kom fram. Med denne problemstillingen har vi valgt ulike begrep som er relevante rundt temaet vårt. Disse vil vi gå gjennom i en teoridel og videre koble opp mot intervjuene vi har under drøftingsdelen. Formålet med oppgaven vår er å få frem hvordan det jobbes med inkludering av kultur og religion. Vi har også tre forskjellige innblikk fra ulike barnehager som svarer på samme spørsmål. Intervjuobjektene våre består av en styrer, en pedagogisk leder og en assistent.

1.1 Kontekstualisering av problemstillingen:

Vi ønsker å finne mer ut av hvordan barnehagene i Bergen jobber med religion og kultur, og hvordan situasjonen er i de forskjellige barnehagene. Vi ønsker også å finne ut om dette er en problemstilling som oppstår i dagens barnehager, og hvordan de jobber med å inkludere alle.

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi.

Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. (Udir, 2017, s. 54).

Det er et økende antall flerkulturelle barn i dagens barnehager, og vi er nødt til å bli flinkere til å lære av hverandres kulturer. Barnehagen har som oppgave å la barna få lære og få innblikk i alle barns kulturer og religioner, ikke bare det som er majoriteten i barnehagen.

Det står i rammeplanen at

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. (Udir, 2017, s. 9).

Det er dette vi skal fokusere på i denne oppgaven, og finne ut hvordan man kan gjøre dette på en god måte. Ifølge rammeplanen er det dermed viktig at barnehagen skaper en arena for læring, samtidig som at barna få møte de ulike kulturene og religionene. Barnehagen må

dermed være flink til å møte og lære av likheter og forskjeller, fremfor å frykte dem.

Barnehagen må fortelle om at alle er forskjellige og unike, at dette er en god ting og ikke en dårlig. Barnehagen skal også sørge for å se alle barn og la dem føle seg som en del av et mangfold og fellesskap

Gjennom utdanningen vår har vi lært om andre kulturer og religioner. I ett av emnene står det at vi som studenter skal ha kunnskap om: Kristen tro og kulturarv, andre religioner og livssyn, samtidig filosofi og etikk. Vi ønsker å dykke dypere i det med forskjellige kulturer og religioner, samtidig som at vi har fokus på inkluderingen generelt i barnehagen.

I oppgaven kommer vi innom tema som inkludering, foreldresamarbeid, kultur, religion og andre sentrale begreper. Vi skal ha 3 ulike intervjuer hvor vi knytter spørsmål til problemstillingen vår.

Det er viktig at vi som barnehagelærere skaper et miljø i barnehagen der alle føler seg velkomne, både barna og foreldrene. En god start på dette er å ha et godt foreldresamarbeid. Å lære om hverandres religioner og kulturer for å skape et bedre mangfold og fellesskap, markere høytider i barnehagen og å lære om å respektere hverandres kulturer og religion.

“Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene, jf. barnehageloven § 1 og § 4” (Udir, 2017, s. 29). Det er viktig å skape forståelse gjennom kommunikasjonen mellom foreldre og barnehage. For å få frem foreldrenes rett til selve medvirkningen, må de ha muligheter til å forstå og gjøre seg forstått med tanke på språket.

Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. Både foreldrene og personalet må forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det er barnehagens oppgave å forvalte.

Barnehagen må tilstrebe at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen. (Udir, 2017, s. 29).

Et eksempel på dette kan være at foreldrene ikke vil at barnet sitt skal delta i kristne eller andre religioners markeringer. Det er viktig å forklare foreldrene forskjellen på å feire en høytid og markering av en høytid. Markering av høytider og minnedager i barnehagen vil sørge for at en familie som akkurat flyttet til Norge føler seg sett og velkommen.

Foreldresamarbeidet er også viktig for å skape et godt samarbeid mellom hjem og barnehage, dette vil gjøre at barnehagen vil være en bedre plass for barnet å være. Vi ønsker å utdype hvorfor det er så viktig.

1.2 Oppgavens struktur

Vi har valgt å sette opp oppgaven slik at vi begynner med å forklare teorien vi tenker er relevant for funnene vi skal snakke om senere. Ved å på forhånd forklare begreper og konsepter tenker vi det vil være lettere for den som leser å se hva de ulike funnene betyr for barnehagen. Etterpå tenker vi å snakke om hvordan vi har tenkt å samle inn data og hva vi tenker kan være utfordringer og positive ting med denne metoden. Når vi har fått forklart dette vil vi forklare hva vi har funnet og hvordan dette kan knyttes opp mot teorien, før vi til slutt skal drøfte hva dette har og si opp mot vår problemstilling.

2. Teoridel:

2.1 Markering av høytider:

Det å markere og det å feire en høytid er to veldig forskjellige ting. Det å feire en religiøs høytid vil si å gjennomføre de religiøse handlingene de som er troende i denne religionen utfører i sammenheng med denne høytiden. Om barna skal gjøre dette er opp til familien og ikke noe barnehagen skal bestemme. Eksempler på ting som går under å feire en religiøs høytid er at barna hører på forkynnelse av budskap med religiøs bakgrunn eller det å delta i religiøse ritualer. (Thoresen & Winje, 2017, s. 131).

Det å markere en høytid derimot er en mulighet for pedagogisk læring. En markering betyr at barna skal lære om hverandres religioner og høytider. Rammeplanen snakker om hvordan dette skal gjøres for å synliggjøre mangfold i religioner og livssyn. (Thoresen & Winje, 2017, s. 131). Barn fra ulike religioner kan få mulighet til å dele sitt engasjement og sin glede med de andre barna ved at barnehagen markerer deres høytider. En markering av en høytid handler om å snakke om hva den innebærer, og hva den betyr for de troende i stedet for å forkynne budskapet høytiden har i religionen. Markeringer av høytider er en god måte for barna å

oppbygge forståelse for at folk tror på andre ting enn dem, og at det er helt greit. (Thoresen & Winje, 2017, s.131).

Det finnes også grunner til at det å markere høytider i barnehagen kan være en dårlig ide. Ved å ikke gjøre dette vil man kunne sørge for at man unngår at de religiøse minoritetene er nødt til å forholde seg til påvirkningen fra den kristne majoriteten som kanskje ikke alltid er helt hensynsfull. Det vil være vanskelig og unaturlig å unngå religion helt i barnehagen, siden barna har rett til å få vite om sin religion, og det vil være veldig rart å ikke snakke om de store høytidene som barna selv opplever hjemme, som for eksempel jul eller eid. Hvis vi skal nekte barna å diskutere og snakke om disse høytidene de opplever, vil det bli ødeleggelse av barnas undring og nysgjerrighet. (Thoresen & Winje, 2017, s. 132).

Rammeplanen inneholder mye som handler om markering av høytider i barnehagen. Det viser hvilken plass religion skal ha. Poenget med etikk og religion i barnehagen er at det kan hjelpe med å forstørre barnas forståelse fra det lokale til det globale. (Skeie, 2002, s. 52). Dette handler om å utvide horisontene til barna fra å bare se det som finnes i nærområdet til å vite om forskjellige kulturer og religioner rundt om i verden.

2.2 Mangfold og fellesskap:

Mangfold handler om, som vi skrev i introduksjonen, at folk er forskjellige. At det er mangfold i barnehagen betyr at det er mange forskjellige mennesker, med for eksempel forskjellige nasjonaliteter, kulturer, holdninger og religioner. Når disse menneskene møtes i barnehagen, skaper dette et mangfoldig fellesskap. Mangfoldsbegrepet er et begrep som legger mye vekt på hva som er forskjellig og det er derfor viktig å være klar over makten som ligger i dette. Det finnes mange grunner til at Norge har blitt et økende mangfoldig land. Folk som flytter fra ulike land og kontinenter er noe som skjer over hele verden og fører til at alle land blir mer flerkulturelle. (Thoresen og Winje, 2017, s. 50.)

Fellesskap handler om tilhørighet i en gruppe. Barnehagegruppen skal være et fellesskap på tross av disse ulikhetene som kommer av å leve i et mangfoldig samfunn. Å skape et fellesskap handler om å klare å bruke forskjellene som en ressurs i gruppen i stedet for en utfordring.

Hvis et barn kommer fra en annen kultur og kan mye om dette, kan det å bruke dette barnet som en ressurs for å lære de andre barna om deres kultur være nyttig. Dette vil føre til at både barnet får mestringsfølelse og føler seg som en verdifull del av gruppen, samtidig som at de andre barna ser hva barnet kan bidra med til fellesskapet. Hvordan de ansatte bruker barnas kompetanse vil ha stor påvirkning på hvilken kulturell kapital barnet får i gruppen. Kulturell kapital handler om hvilke kunnskaper barnet har om den sosiale verden. Et barn som tilpasser seg fort og godt blir ofte sett på som flinkere sosialt enn et barn som bruker lengre tid. (Giæver, 2014, s. 18.) Hvis de ansatte er gode på å synliggjøre og bruke barnas kompetanse på en god måte, vil dette kunne hjelpe til med å styrke verdien til denne kompetansen blant de andre barna. Motsatt vil også dårlig synliggjøring og bruk av barnas kompetanse kunne frata barna verdi i gruppen. (Zachrisen, 2017, s. 109). Ansatte har ofte fort for å lettere synliggjøre kulturell kapital som samsvarer med de verdier og erfaringer som settes høyt i den kulturen de kommer fra, så her vil de ansattes bevissthet over egne verdier ha mye å si. (Giæver, 2014, s. 19).

2.3 Kultursensitiv omsorg og likeverd:

Kultursensitiv omsorg handler om at man må se an den kulturelle og sosiale konteksten omsorgssituasjonen befinner seg i. Man er nødt til å se og reflektere rundt diskriminerende holdninger og fordommer som finnes både i samfunnet og hvordan du arbeider med barna. (Zachrisen, 2017, s. 106). En barnehagelærer er nødt til å se og forholde seg til barnets kulturelle bakgrunn i sin omsorg, ellers vil dette være urettferdighet. (Zachrisen, 2017, s. 107). Altså at barn med norsk bakgrunn vil møtes med forståelse for sin bakgrunn, men hvis barnehagelæreren nekter å ta hensyn til kulturen fra en annen bakgrunn, vil dette være forskjellsbehandling. Da kommer vi inn på temaet med likeverd. Altså skal alle være like mye verdt uansett hvem de er, eller hvilken bakgrunn de tilhører. Det vil si at en barnehagelærer er nødt til å reflektere rundt og være klar over sine holdninger til nettopp det med å ikke skyve til side et barns bakgrunn. Det er fort gjort å bare forholde seg til det som er kjent og vanlig for deg, og glemme kulturene man er mindre kjent med, men man er nødt til å forholde seg til bakgrunnen barna kommer fra. Hvis en barnehagelærer velger å se bort fra dette i omsorgen den gir til barnet, vil man ikke opprettholde dette. (Zachrisen, 2017, s. 107).

2.4 Foreldresamarbeid:

Foreldresamarbeid handler om forholdet mellom barnehagen og foreldrene og hvordan de jobber sammen. Foreldresamarbeid er viktig for å gjøre barnehagehverdagen best mulig for barnet, for at lærdommen det får i barnehagen kan gjenspeiles hjemme.

Det er viktig å samarbeide tett med foreldrene. For de minste barna så utgjør barnehagen og hjemmet hele livet deres, og et godt samarbeid vil ivareta lettere overganger for barna og bedre trivselen deres. (Glaser, 2018, s. 22).

Foreldresamarbeid handler om de daglige møtene. Det er når barnet kommer til og fra barnehagen det blir etablert mest kontakt mellom hjemme og barnehagelæreren. (Dybvik, 2023, s.177).

Gjennom samarbeidet med barnehagen er det viktig med god kommunikasjon, ydmykhet, forståelse og empati. Barnehagelærere må vise forståelse for foreldre og barn fra andre kulturer. De kommer kanskje fra et annet land som har helt andre vaner og måter å oppdra barn på. Derfor er det viktig å ikke bare forvente at alle forstår hvordan man gjør det her, man må forklare det. Man er nødt til å vise forståelse og ha en klar dialog om hvordan man ønsker å samarbeide.

En barnehageansatt har mest makt i relasjonen mellom hjem og barnehage, og har dermed ansvaret for å bygge et godt samarbeid som blir preget av tillit til foreldrene. Som fagperson er man da nødt til å fremstå tillitvekkende og være åpen med foreldrene. Når det er tillit i samarbeidet mellom barnehage og hjem, vil begge partene tåle mer av hverandre. (Glaser, 2018, s. 152). Dette fordi tilliten er i grunn.

Et godt foreldresamarbeid med fokus på religion vil skape et bedre samhold på den måten at man kan markere de forskjellige dagene sammen, i stedet for at noen barn markerer/feirer dagene i sin religion alene. Gjør man dette sammen kan vi lære av hverandres religioner og delta på forskjellige gøyne aktiviteter sammen med barn fra forskjellige kulturer. Et foreldresamarbeid handler om mer enn bare kommunikasjon og å fortelle om hverandre. Hva er interessene til foreldrene, og er det mulig å involvere foreldrene mer? (Glaser, 2018, s. 86). En høytidsmarkering er også fortelling, samtale eller andre aktiviteter som alle kan være med på. Barnehagen har muligheten til å planlegge ved å legge inn høytider og sette av god tid til å finne ut hvordan man skal markere de forskjellige dagene. (Thoresen & Winje, 2017, s. 131).

Her kan også foreldrene ta initiativ og bidra ved å hjelpe med informasjon rundt deres egen kultur og religion. Hvis barnehagen er flink til å inkludere og vise interesse vil det være lettere for foreldrene å bli med å bidra. De fleste blir glad for å dele sin kultur med andre mennesker. Det skaper et bedre mangfold og fellesskap i barnehagen.

Det som kan være utfordrende for barnehageansatte er det å skulle være oppmerksom på rettighetene til foreldrene og barna når det kommer til å ivareta tradisjoner, samtidig som du også skal åpne opp for nye impulser (Thoresen & Winje, 2017, s. 50).

Disse gode relasjonene vil skape tillit og trygghet tidligere. Mange foreldre er redde for å levere barnet sitt i barnehagen for første gang, derfor er det viktig at personalet viser seg selv og barnehagen fram som noe trygt. Dette kan de gjøre ved å møte barna og foreldrene på en god måte med en gang. Tillit er ikke noe du kan kreve, man må som fagperson være tillit verdig. Det vil si at barnehagelæreren/pedagogisk leder er nødt til å være overbevisende og stabil i væremåten, må ta saker på alvor sammen med foreldrene, være ansvarlig og tørre å være direkte i forhold til problemet som oppstår. (Glaser, 2018, s. 121).

Hvilken kultur og hvilke erfaringer foreldrene har vil ha mye å si for hvordan de forholder seg til de ansatte i barnehagen. De vil kanskje ha helt andre forventninger til hva barnehagen er, og vil derfor bli usikre på hvordan de skal forholde seg til norsk barnehage. (Dybvik, 2023, s. 177).

2.5 Psykososialt barnehagemiljø

Et barn i barnehagen har rett på et godt psykososialt miljø, og personalet har som plikt å sørge for omsorgsfulle relasjoner mellom personalet og barna. Det er viktig at barnehagen skaper trygghet både for barna og foreldrene i tilvenning til barnehagen, under henting og levering av barn. For å etablere et godt psykososialt miljø er det viktig at personalet klarer å skape gode relasjoner til begge parter. (Glaser, 2018, s. 95).

§ 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

I henhold til barnehageloven § 42, skal de som jobber i barnehage, ha en oversikt på hvordan alle barna har det. Man skal også melde fra til leder/styrer om man får mistanke eller

kjennskap til at et barn ikke har et trygt miljø i barnehagen, slik at barnehagen kan undersøke saken. Dersom barnehagen finner ut at barnet ikke har et trygt og godt miljø, skal barnehagen iverksette egnede tiltak for å sørge for at situasjonen snur. Tiltakene blir valgt på grunnlag av faglige vurderinger. (Barnehageloven, 2020, § 42).

Dette vil si at man som barnehagearbeider har som plikt å sørge for at barnet er i et trygt og godt barnehagemiljø. Som barnehagelærer har man som ansvar å observere og finne løsninger til hvordan man kan forbedre situasjonen på problemene som oppstår. Hvilke situasjoner som har oppstått og hvordan man skal jobbe framover for å løse dem på best mulig måte.

2.6 Kommunikasjon og språk:

Kommunikasjon handler om hvordan vi interagerer med hverandre for å gjøre oss forstått. Det er rett og slett vår eneste måte å samhandle med hverandre på. Kommunikasjon kan deles inn i både verbal og nonverbal. Det verbale er hva vi sier til hverandre, mens nonverbal kommunikasjon er alle de andre måtene vi kommuniserer med hverandre på. Ting som kroppsspråk, taushet, latter og blick er eksempler på dette. (Vestly, 2021, s. 13). Med tanke på at foreldresamarbeid er en stor del av jobben som en ansatt i barnehage, er det å ha kompetanse innenfor kommunikasjon helt avgjørende. Det å være bevisst på egen nonverbal kommunikasjon kan ha mye å si for hvordan du kommuniserer med foreldrene, og hvor godt du blir forstått.

Språk er også en viktig del av å kunne kommunisere ved foreldresamarbeid. Ikke alle foreldre vil kunne norsk og da er det viktig å ha løsninger for å sørge for at de også får delta. Når man møter foreldre med minoritetsbakgrunn, er det kanskje nødvendig å ha en tolk med på møte for å sørge for at all informasjon blir riktig forstått. Informasjonsskriv bør sendes ut på foreldrenes morsmål. Dette er både for at foreldre skal føle seg inkludert, og får delta i barnehagens fellesskap, men også for å sørge for at informasjon som blir gitt blir forstått riktig. (Glaser, 2023, s. 82). Nettopp derfor er disse grepene for å gjøre seg forstått helt nødvendig.

2.7 Kultur

Kultur er ideer, verdier, regler, normer, koder og symboler, som vi mennesker overtar og viderefører fra den tidligere generasjonen til den nye. Kultur er noe man kan lære bort, man kan også lære fra folk fra andre land og andre kulturer. Dette skjer gjennom sosialisering og åpenhet, og villigheten til å lære fra hverandre. (Klausen, 1992, s. 27).

Dagens samfunn består av et økende antall flerkulturelle familier. Man bør være åpen til å forstå og lære av hverandres kulturer, siden mye av det vi gjør er annerledes. Hvis man ikke kommuniserer, blir man heller dømmende og det vil oppstå konflikter. Derfor er det viktig å være åpen og forståelsesfull. I Glaser 2018 refereres det til Bergsland 2018 som sier:

“Utfordringen for mange minoritetsspråklige familier blir å integreres i majoritetskulturen uten å forkaste sin egen kultur. Her er det viktig at barnehagen møter familiene med en ressursorientert tilnærming (Glaser, 2018, s. 32). Det vil si at uansett hvilken familieform barnet har hjemme skal det synliggjøres og barnehagen skal vise at dette også er en del av normalen. Det er viktig at det jobbes med å få frem de ulike kulturene som blir representert i barnehagen.

Barnehagen skal vise og fortelle om andre religioner og kulturer som er representert i barnehagen, slik at alle kan føle seg sett og ikke føle seg annerledes. (Thoresen & Winje, 2017, s. 131).

En annen ting man er nødt til å være klar over er at det finnes ulike kulturelle hensyn. Et eksempel på dette er at muslimer ikke skal spise grisekjøtt. (Thoresen & Winje, 2017, s. 177). Det er viktig at barnehagen vet hva barna kan spise og ikke, derfor er det viktig at foreldrene kommuniserer godt og presist, for å unngå misforståelser.

2.8 Inkludering og rettferdighet:

Inkludering er et begrep som blir mye brukt både i politikk, samfunnsliv og forskning. Korsvold forteller “Verdien det i seg selv er å være sammen med andre barn i et inkluderende fellesskap, et fellesskap som består av et mangfold av barn, variasjon og ulikhet, tillegges stor ideologisk og politisk vekt” (Korsvold, 2011, s. 9). Det er et begrep som har kommet mer i lyset de siste ti årene, og fra integrering har vi gått over til ordet inkludering. (Korsvold, 2011,

s.10-11). Når man tenker på inkludering i barnehagen, vil man først tenke på minoritetsgrupper. Det kan være snakk om etnisitet, religion, motorikk og mer. Inkluderingen handler i bunn og grunn om å inkludere alle som er til stede hvis de ønsker det. I barnehagen kan det være vansker med språk og motorisk utvikling som gjør at barn ikke blir inkludert fordi personell ikke klarer å tilpasse og formidle lek eller samlingsstund godt nok. I barnehagen er det viktig at barn får like muligheter, men på et nivå som er tilpasset slik at de har muligheter for å lære. Det skal være rettferdighet rundt inkluderingen for alle barn. Minoritetsgrupper kommer av at de er barn som tilhører en minoritet, det betyr at de er i mindretall i forhold til flertallet. Det er fire grupper som blir satt mer fokus på når det kommer til inkludering av minoritetsgrupper.

- Barn som omtales som "barn med nedsatt funksjonsevne".
- Barn med minoritetsbakgrunn. (Barn fra andre land eller med bakgrunn fra andre land).
- Barn i risikogrupper. (Barn fra mer ressursvake familier).
- Barn i barnehage som får hjelp av barnevernet.

(Korsvold, 2011, s. 14-16).

Inkludering kan kobles opp mot forskjellsbehandling, forskjellsbehandling av barn i barnehagen kan misforstås litt. Barn er ikke helt like og hvis man tror at alle barn skal gjennom samme behandling er det veldig lett å bomme på noen av barna. (Lauritsen, 2011, s.68). Det som da kan skje er at man tror at man inkluderer alle ved å gi de samme utgangspunkt som skal gjøre det rettferdig, men det ender opp med at man underslår forskjeller som er viktig å ta hensyn til. (Lauritsen, 2011, s. 68). Om man behandler alle barna likt tror man kanskje at det blir riktig, men alle barn har forskjellige hensyn.

Begrepet inkludering har de siste årene også hatt en overgang fra begrepet som tidligere ble brukt: integrering, både innenfor forskning og det politiske har dette begrepsskiftet oppstått. (Korsvold, 2011, s. 11). Inkluderingsbegrepet er også et mer godkjent begrep. Integrering blir kanskje linket til mangfold og kultur, mens inkludering er et ord som passer bedre for å få frem at absolutt alle skal bli inkludert.

3. Metode:

En metode er et hjelpemiddel man bruker for å hente inn data og tilegne seg ny kunnskap. (Dalland, 2012, s. 111). Vi har valgt å bruke en kvalitativ metode i og med at vi har valgt å gjennomføre intervjuer av forskjellige ansatte i barnehager.

Grunnen til at vi har valgt å bruke kvalitative intervjuer, er at vi som intervjuer, lar personen som blir intervjuet få komme med egne svar og formuleringer (Løkken & Søbstad, 2017, s. 107). Her vil vi få svar som vi ikke ville fått om vi laget en spørreundersøkelse som bare hadde gitt oss tallstatistikk. Gjennom et kvalitativt intervju vil vi få mer interessante og utdypende svar.

Det vi ønsker å få ut av disse intervjuene er å finne ut hvordan det jobbes med inkludering av forskjellige religioner og kulturer i de barnehagene hvor vi har gjennomført intervju. Vi ønsker også å undersøke hva de som jobber der tenker at de kan gjøre for å bli enda bedre på dette. Vi tenker at under intervjuene er alle med. En styrer ordet og stiller de forhåndsplanlagte spørsmålene, og de andre følger med og stiller oppfølgingsspørsmål hvis de kommer på noe de tenker er viktig å få utdypet. I tillegg skal vi også ta lydopptak av intervjuene slik at vi kan transkribere dem senere, for å bruke til oppgaven. Fokuset vårt i oppgaven er hovedsakelig inkludering av barn fra andre religioner og kulturer.

3.1 Intervjuguide:

Til denne oppgaven laget vi på forhånd en intervjuguide hvor vi passet på at vi dekket de områdene vi ønsket å komme inn på under intervjuet. Intervjuet starter ved at vi poengterer hva problemstillingen vår er slik at intervjuobjektet er mer klar over hva vi er ute etter, slik at det er mindre sjanse for å få svar som er utenfor problemstillingen. Vi har valgt de spesifikke spørsmålene vi har i intervjuguiden fordi vi mener de best mulig dekker det som vil være relevant for problemstillingen. Spørsmålene går i hovedsak ut på hvordan informanten og barnehagen jobber med denne problemstillingen på nåværende tidspunkt, for å finne ut hva den spesifikke informanten tenker er nyttige svar på problemstillingen vår. Siden det kan være utfordrende å snakke om egne holdninger til disse temaene, prøver vi å heller snakke om arbeidet rundt det, fremfor informantens egne holdninger. Til slutt ønsker vi å finne ut hva informanten selv mener kan gjøres for å bedre arbeidet deres med problemstillingen. Det er for å ha informasjon til å drøfte rundt hva som kan gjøres for å forbedre arbeidet i fremtiden.

3.2 Utvalg av informanter:

Informantene ble i stor grad valgt siden de var folk vi visste ville stille opp til intervju, fordi dette skaper mer forutsigbarhet for oss. Det å velge intervjuobjekter minst en av oss hadde noe slags forhold til på forhånd kan ha en effekt på svarene, men dette er noe vi er bevisst på både under intervjuene, og når vi analyserer dataene i ettertid. Metoden vår starter ved å ha intervju med en pedagogisk leder som vi vet har en del erfaring med flerkulturelle barn på sin avdeling. Vi ønsker i tillegg å intervju en styrer og en assistent for å få andre perspektiver enn bare pedagogisk leder. Vi antar at den pedagogiske lederen/styreren kommer med svar som er veldig teoretisk riktige, men som kanskje ikke alltid er slik det fungerer i praksis i barnehagen. Vi vil også tro at assistenten vil komme med meninger og valg som er mer reelle, men kanskje ikke så teoretisk riktig.

3.3 Forskningsetikk:

På forhånd av alle intervjuene har vi sendt inn og fått godkjenning fra sikt til å gjøre intervjuer og håndtere informasjonen vi tilegner oss. Når vi jobbet med intervjudelen var vi bevisst på at vi skulle ta hensyn til personene vi intervjuet og forskningsetikken. Alle persondata, lydklipp av intervju og funn vi gjorde ble holdt bare hos oss og intervjuobjektene våre ble anonymisert. Dette forsikret vi dem med før de ble intervjuet. Det ble sendt ut infoskriv og samtykkeskjema til våre intervjuobjekter på forkant av intervjuene slik at de har den informasjonen de trenger til å samtykke til intervju.

Vi har sett kritisk på spørsmålene vi har brukt og hvordan de henger sammen med problemstillingen vår. Vi synes det var viktig å finne spørsmål som kunne gi oss svar på problemstillingen vår samtidig som vi holdt det etisk. Ingen av informantene våre ble tvunget til å svare på noen av spørsmålene. Hvis det for eksempel var et spørsmål som kom innom et tema som er vanskelig å snakke om, var det lov å gå videre.

En ting som kan være utfordrende for oss er at temaer som hvilke holdninger vi har til religion og andre kulturer kan for mange være vanskelig å prate om. (Løkken & Søbstad, 2017, s. 121). Dette gjør at det blir veldig viktig for oss å passe på konfidensialiteten rundt informantene slik at de føler at de kan prate fritt selv om det er temaer de kanskje synes det er vanskelig å mene noe om. For å sørge for dette vil alle informantene i denne teksten være anonymiserte og bare bli tiltalt etter hvilken stilling de har i barnehagen.

Noe som er viktig å være klar over når vi samler informasjonen på denne måten er at vi bare får synspunkter på hvordan de ansatte tenker at det arbeidet de gjør fungerer, og ikke barnas synspunkt på hvordan det er for dem. De som jobber med det kan tenke at ting fungerer veldig bra, mens barna kanskje føler det på en annen måte. Vi vil heller ikke få noen svar på hvordan foreldrene opplever at de blir inkludert annet enn hva de ulike ansatte i barnehagen sier at de har blitt fortalt av foreldrene. Vi forstår derfor at vi kanskje får mer positive svar til hvordan ting ligger an enn hvordan det oppleves av dem det handler om.

Det er også viktig for oss å være klar over når vi bruker intervju som metode er hvilket forhold vi har til de som blir intervjuet. Det at den ene informantene er fra en barnehage hvor en av oss jobber vil ha mye å si for hva vedkommende ønsker å si. Du vil kanskje være mer påpasselig på hvor ærlig du ønsker å være med dine holdninger hvis du snakker med noen du vet du vil se igjen hver dag, i stedet for noen du ikke har noe forhold til. Dette er noe vi er klar over og prøver å ha i bakhodet når vi bruker dataene fra dette intervjuet.

Noe annet vi tenker på når det kommer til disse intervjuene er at vi ved å ha en kvalitativ metode med tre intervjuer ikke vil ha nok informanter til å kunne konkludere noe om hvordan det står til med tanke på inkludering i Norge. Vi vil ha mulighet til å finne ut hvordan det jobbes med dette i de tre barnehagene som blir representert i intervjuene, men det er veldig vanskelig å vite om dette er representativt for resten av barnehagene med så få informanter og barnehager representert.

4. Funn

Etter å ha bearbeidet våre funn og transkribert de kvalitative intervjuene legger vi merke til 3 temaer som går igjen hos alle tre informantene. Foreldresamarbeid, markering og feiring av høytider og inkludering av alle barn i barnehagen. Vi tar også for oss kultur, mangfold og fellesskap, psykososialt miljø i barnehagen, kommunikasjon og språk, rettferdighet, kultursensitiv omsorg og likeverd.

Vi vil drøfte svarene vi fikk av informantene våre opp mot relevant teori som kan gi oss bedre svar på problemstillingen vår:

Hvordan kan barnehagen legge til rette for inkludering av andre religioner og kulturer?

Vi ser på forskjeller og likheter på våre tre informanter, som alle tre har forskjellige stillinger og erfaringer. Vi ser hvor mye erfaringen til styrer og pedagogisk leder har og si med tanke på svarene deres, i forhold til en assistent som ikke har hatt mye teoretisk utdanning. Vi ser også etter forskjeller i barnehager og hvordan de jobber med inkludering av andre religioner og kulturer.

4.1 Intervju med informanter

Intervju 1 med pedagogisk leder:

En pedagogisk leder får ansvaret for å sette igang og lede det pedagogiske arbeidet. Vedkommende skal veilede og opprettholde at rammeplanen og barnehageloven blir fulgt gjennom det pedagogiske arbeidet. (Thoresen & Winje, 2017, s. 37).

Intervjuet omhandler en pedagogisk leder som står fram som sikker og ansvarlig. Pedagogisk leder forteller om gode eksempler i barnehagen som at de har egne ansvarsgrupper til markeringer av høytider og dager fra forskjellige religioner. Han kommer med fine eksempler på uenighet mellom foreldre og barnehage og han snakker om likhetsbehandling av barn.

Vi stilte spørsmålet:

“Har du observert noen situasjoner der barna ikke har blitt inkludert på grunn av kulturforskjeller, for eksempel i lek med barn eller voksne?”.

Pedagogisk leder:

“Ja, joda, men men det går jo litt på. Altså sant hvis du tar eksemplet med neglelakk da. Hvis det sitter en gjeng som alle vil en neglelakk inkludert det barnet som som ville ha neglelakk på seg, men ikke får lov av foreldrene. Så er jo det et spørsmål om på en måte. Vi må jo prøve å respektere ønsket til foreldrene, men barnet vil jo ha på seg neglelakk og vil jo være med i denne aktiviteten som foregår.”

Pedagogisk leder snakker her om hvordan skikker fra andre kulturer kan føre til at det kan bli vanskeligere for et barn å bli inkludert i fellesskapet i barnehagen. Hvis bare dette barnet har regler som fører til at det ikke kan være med på noen leker, vil dette gjøre at barnet kanskje synes det er urettferdig og føler seg utenfor.

Dette var et interessant intervju hvor disse punktene står fram som viktigst:

- Ingen barn skal behandles likt, på grunn av ulike behov.

- Misnøye hos foreldre som kommer i barnehagen for å hente barnet sitt, fordi barnet leker med neglelakk og jenteklær.
- Hvordan inkludere alle barn under lek i barnehagen.

Intervju 2 med styrer:

Styrer har ansvaret for det daglige som skjer i barnehagen. De har ansvaret for det pedagogiske, personalmessige og administrative. Det er styrers ansvar å sørge for at det pedagogiske arbeidet følger rammeplanen og barnehageloven, og at de ansatte har en enighet rundt oppdraget de har fått. (Thoresen & Winje, 2017, s. 37).

Dette intervjuet handler om en person som har veldig lang erfaring i barnehagen, både som pedagogisk leder og styrer. Meningene kommer kanskje ikke like godt frem som det gjør hos pedagogisk leder, dette er kanskje fordi styrer har det største ansvaret rundt barnehagen og vil ikke komme ut med negative sider rundt inkludering eller dårlig foreldresamarbeid. Styrer kommer med en del gode eksempler som forklarer hvordan barnehagen håndterer kulturforskjeller og kulturendringer for barn.

Vi spurte:

“Hva gjør dere for å jobbe med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen?”

Taler 2

“Hvis jeg tenker. I bunnen så jobber vi med inkludering av alle, at alle er likeverdige og at vi på en måte setter ikke fingeren på at noe er forskjellig. Vi bare er naturlig sammen em, og så er det jo noen som har ting som andre ikke har, så vi snakker om det og. Em ja men e for eksempel ulike. Ramadan og sånne ting da så, så har gjerne foreldrene med noe. Vi har opplevd det i at de har med bilder og sånne ting som vi har hengt opp og snakket om. Og ja, han har hatt foreldre inne som har lest eventyr på sitt språk og liksom. Jeg føler hvert fall det er at vi har en tilnærming der det liksom er naturlig at alle, vi setter liksom ikke fokus på at du er sånn og du er sånn, men det er liksom en inkludering generelt sett da.”

Dette viser da hvor viktig det er for styrer å bruke markeringer av høytider til å normalisere at folk gjør ting på forskjellige måter og at det er helt greit. Styrer motsier seg selv litt i dette utdraget ved at vedkommende samtidig sier at de ikke er opptatt av at folk er forskjellige, men også at de er opptatt av å vise hvordan folk er forskjellige og at det er helt greit.

De viktigste tingene dette intervjuet kommer frem til:

- Korte svar på de litt ubehagelige emnene
- Enighet med pedagogisk leder rundt jobbing med inkludering og hvordan barn ikke skal behandles likt.
- Eksempler som støtter hvordan barnehagen jobber med inkludering

Intervju 3 med assistent:

En barnehageassistent har sånn som de andre ansatte, en pedagogisk funksjon og spiller en viktig del med tanke på oppdragelse for barna. (Ingeberg & Sørensen, 2001, s. 63).

Dette intervjuet ble en del kortere enn de to andre vi hadde med pedagogisk leder og styrer. Her ser man kanskje at erfaring og utdanning har en del å si når det kommer til kunnskap rundt barnehagefaget. Assistenten hadde noen gode svar, men det ble som oftest i det korteste laget noe som er helt normalt. Spesielt la vi merke til at spørsmålet om barna skulle bli behandlet likt, svarte assistenten ja. Dette mener vi var helt opp til utdanning og erfaring, det er ikke et lett spørsmål, men vi merket at både pedagogen og styreren med en gang kom frem med at de ikke skulle behandles likt fordi alle barn er unike.

Vi spurte assistent om:

“Hva gjør dere for å jobbe med inkludering av flerkulturelle barn i barnehagen?”

Assistent

Nei. Det vi gjør, er at vi ofte kan henge opp flagg på plassen deres der de kommer fra. Også har vi fn Dagen. Ja, lære litt om de forskjellige landene, hva de spiser der og hva de feirer og litt sånne forskjellige ting da.”

Assistenten snakker her om hvordan de i barnehagen til vedkommende jobber for at alle barna skal føle seg sett og få vist frem hvem de er. Rammeplanen snakker jo om, som vi skrev i innledningen, hvordan alle barna skal føle seg representert uansett religion og kultur.

Viktige punkter fra intervju:

- Litt korte svar generelt.
- Uenighet med styrer og pedagog rundt spørsmålet om barn skal behandles likt.

- Litt manglende kunnskap med tanke på pedagogikk.

5. Drøfting

Her skal vi knytte intervjuene opp mot teorien vi har presentert tidligere.

5.1 Markering av høytider:

I intervjuet med pedagogisk leder snakker vedkommende om hvordan barnehagen velger å markere høytider, blir ansett som et hån mot deres religion for noen foreldre. Det kom eksempler på hvordan kristne foreldre var veldig imot bruk av påskeharen i påsken siden det ikke er det påsken handler om for de som er kristne. Da har det vært situasjoner hvor foreldre ikke ønsker at barna skal delta på disse dagene. Det som gjør dette vanskelig for barnehagen er at de er pålagt fra rammeplanen å markere de ulike høytidene, men ikke feire dem. Da risikerer man at de som er troende innenfor denne religionen vil oppfatte markeringen som noe de ikke vil stå innenfor. For kristne foreldre vil påsken handle om Jesus og det som skjedde i påsken ifølge bibelen, men det kan være vanskelig for barnehagen å komme for mye innom dette uten at det blir forkynnelse av religiøst budskap.

Når det kommer til markering av høytider, merket vi at alle vi intervjuet kom frem med at barnehagen var flink å markere høytider for de ulike kulturene som var representert. Både styrer og assistent er enig med pedagogisk leder rundt markering av høytider, og viktigheten av det. Det vil vise de forskjellige tilhørighetene barna har og det vil gi en forståelse for andre barn rundt de ulike kulturene som er representert. Det vi la tydelig merke til var at selv om alle informantene var opptatt av å markere høytider, var det i forskjellig grad hvor ofte og detaljert dette ble gjort. Det virket på en av informantene som det var et veldig fokus på de kristne høytidene og lite på de andre. Dette er noe, som vi skrev om i teoriavklaringen, som kan føre til at barn med andre religiøse bakgrunner føler de blir mindre inkludert. Dette kan også ødelegge de andre barnas syn på disse barnas kulturelle kompetanse, i og med at de ikke får komme med det de kan, og vise at de kan lære de andre barna noe om deres kultur.

5.2 Mangfold og fellesskap:

Pedagogisk leder forteller om at de har egen ansvarsgruppe i barnehagen som passer på at de er forberedt på alle merkedager som kommer. Dette er slik at de kan være med på å inkludere alle religioner. Det skaper et godt mangfold og et godt fellesskap. Med dette vil foreldre og barn fra andre religioner og kulturer føle seg sett, og dette er veldig viktig. Et godt fellesskap skaper bedre mangfold. Det kan være fremmedfrykt fra begge sider i starten, for eksempel om en familie har flyttet til et nytt land og skal ha barna sine i barnehage. Derfor er det viktig at vi som barnehagelærere tar initiativ, og at vi er flink til å møte dem og la dem føle seg velkomne.

Pedagogisk leder og styrer støtter det å inkludere, men de påpeker det at ikke bare de barna som er en minoritet skal bli inkludert, men alle barn som er der. Hvis ikke vil barna og foreldrene føle seg som en egen gruppe i stedet for en del av et stort fellesskap.

En ting styrer er veldig opptatt av er hvordan barna og foreldrenes egen kunnskap til deres kultur bør brukes som en ressurs for å lære de andre barna. De forteller om hvordan foreldre kommer i barnehagen og leser bøker fra deres kultur på deres språk for å vise og skape forståelse for hvordan ting er annerledes, men at det er helt greit. Styreren snakker også om hvordan de velger å bruke barnet aktivt under for eksempel markering av sine høytider. Det er, som vi skrev om i teoriavklaringen, noe som er viktig for å vise frem og styrke verdien barnets kulturelle kapital har i gruppen. Alle informantene er flinke til å nevne at kultur skal brukes for å skape fellesskap. Det er enighet rundt det å markere og vise frem de ulike kulturene som er til stede i barnehagen.

5.3 Kultursensitiv omsorg og likeverd:

I intervjuene snakkes det om hvordan de best kan legge til rette for andre kulturer og religioner. I alle intervjuene snakkes det om at barna skal møtes med forståelse og tilrettelegging for sin egen kultur. I barnehagene er de flinke til å markere, og gi tid til de kulturene som trenger det. De er veldig opptatt av å få frem høytider som de kan markere sammen med barnegruppen for å sette sin kultur i søkelyset. Det snakkes også om at de syns

det er viktig at barn har ulike synspunkter på hvordan ting gjøres i andre kulturer og at dette vil hjelpe dem å få respekt og forståelse for dem. Når vi nevnte likeverd så fikk vi veldig like svar, da vi spurte om alle burde bli behandlet likt. Svarene som kom frem her var at nei barna burde ikke bli behandlet likt, og at alle barn hadde ulike behov og en helt lik behandling av alle barn ville gjort at ikke alle ble fornøyde. Det kom et godt eksempel fra en historie i det ene intervjuet, der et barn fra en annen kultur fikk forskjellsbehandling for å sikre at barnet skulle få noe trygt å holde fast i. De tok den viktigste tingen det barnet hadde og tok det med inn i den norske barnehagekulturen. Dette handlet om at barnet fikk melk med sukker i. Dette var heller ikke noe de skjulte for de andre barna, men de forklarte situasjonen og ga dem en forståelse for hvorfor det skulle være sånn. Dette fikk en positiv utvikling der barna forsto, og ville heller hjelpe til å huske at dette barnet fikk melken med sukker i. Det gjorde at barna ikke tolket dette som forskjellsbehandling, etter god bearbeiding av de ansatte i barnehagen. Flere av informantene er også enige i at ikke alle barn skal behandles likt. At alle barn er avhengig av å bli behandlet ulikt. Det virker som det er en felles forståelse mellom pedagogisk leder og styrer. I intervjuene snakkes det en del om likeverd, både styrer og pedagogisk leder har felles enighet når det kommer til at alle barn skal behandles ulikt. Det at alle er like mye verdt betyr at du må behandle dem ulikt likevel, slik at alle får like muligheter.

5.4 Det viktige foreldresamarbeidet:

Pedagogisk leder forteller om eksempelet over hvor et barn lekte med dameklær og neglelakk. Faren skal komme og hente, ser barnet sitt og blir sint fordi barnet leker med dette. I hans kultur er det ikke riktig at gutter kler seg ut som jenter eller noe sånt, og han føler at det er et hån mot sin religion og kultur. Derfor er det viktig at vi samarbeider. Hvis det er noe foreldrene ikke ønsker med barna sine, skal vi høre på hva de har å si, og komme til en enighet. Vi som barnehagelærere har lover og en rammeplan vi skal følge, men hvis foreldre kommer med krav og meninger så er det de som har det siste ordet. Vi kan komme med meninger, forklare situasjonen til foreldrene og komme med våre argumenter til hvorfor det vil bli feil å fjerne barnet fra denne typen lek, som er rollelek.

Pedagogisk leder forteller om at et godt samarbeid mellom hjem og barnehage vil spille godt ut på barnet. Det vil sørge for at barnet føler seg mer trygg og sett. Hvis det er et barn som

aldri blir sendt i barnehagen med ullundertøy eller varme klær, så vil jo det bli et problem når man skal ut i 10 minus. Som vi forteller om i teoridelen: barnehagen skal sørge for et godt foreldresamarbeid og god kommunikasjon mellom foreldrene og barnehagen.

Styrer forteller i sitt intervju om et godt foreldresamarbeid som inkluderer foreldre som bidrar på høytider eller minnedager. Det blir fortalt at foreldrene har tatt med mat, objekter, sanger og fortellinger fra sin egen kultur til barnehagen.

Vi legger merke til i intervjuet til assistenten at denne barnehagen ikke legger like godt til rette for inkludering av andre kulturer og religioner som de to andre informantene våre. Her blir det bare tilrettelagt for FN-dagen og andre norske/kristne høytider og minnedager. Dette i kontrast til intervjuet med pedagogisk leder hvor det blir snakket om egen ansvarsgruppe som setter opp dager med tanke på de forskjellige kulturene i barnehagen.

Foreldresamarbeid blir kanskje mest utfordrende når det er en språkbarriere mellom foreldre og barnehagen. Dette kan oppstå når foreldre ikke snakker norsk eller engelsk. Dette kommer fram i intervjuet med assistenten, hvor han snakker om at foreldrene til det ene barnet verken kunne norsk eller engelsk. Slike situasjoner er veldig vanskelig å håndtere, det ender opp med at kommunikasjonen ikke eksisterer. Dette vil igjen kunne påvirke barnet med tanke på fellesskap og inkludering hvis foreldrene ikke får med seg hva som skjer på ulike dager i barnehagen.

5.5 Hvordan skape godt psykososialt barnehagemiljø:

Pedagogisk leder forteller om hvordan de er pliktet til å skape et trygt psykososialt miljø for alle barna. Det viktigste for å skape dette er gode relasjoner med barna og foreldrene. For å klare å skape dette er man nødt til å passe på at alle barna er inkludert i barnehagefellesskapet. Hvis et barn blir stengt ute uansett om det er på grunn av kulturforskjeller eller noe annet, vil det ikke være et godt psykososialt miljø for dette barnet, siden det påvirker barnets relasjoner. Pedagogisk leder er også opptatt av at utestenging er noe de øver på i barnehagen og at noen ganger vil det å jobbe med sosial kompetanse med gruppen være et tiltak i seg selv. Her er man nødt til å se barnet og vite hva det tåler for å finne ut hvordan dette kan jobbes med videre. Vedkommende sier også at det vil være relevant å se hva grunnlaget for utestengingen er for å vite om umiddelbare tiltak vil være nødvendig, eller om det holder å jobbe med å lære

barna sosial kompetanse. Hvis utestengingen skjer utelukkende fordi barnet er annerledes, vil dette være en mer alvorlig sak.

Som vi skrev tidligere, vil gode relasjoner til foreldre også være en viktig faktor for et godt psykososialt miljø for barna. Når foreldre kommer med krav som kanskje virker urimelige for deg som barnehagelærer vil det være viktig å være åpen og lytte på disse, slik at relasjonen holder seg god. Du er som ansatt nødt, i henhold til barnehageloven, å høre på og ta til deg det foreldrene kommer med uansett om du er enig eller ikke. Et eksempel vi har brukt tidligere fra intervjuene er foreldre som ikke ønsker at barna skal være med på markeringer av diverse religiøse høytider. Da kommer vi tilbake til dette med at barna ikke er nødt til å delta på visse markeringer. Pedagogisk leder i denne barnehagen har lagt til rette for at barna fortsatt får et barnehagetilbud selv om foreldrene ikke ønsker at barnet skal delta. Det å begynne å krangle med foreldrene om at barna absolutt skal være med vil kunne ødelegge relasjonen og skape et dårligere psykososialt miljø.

5.6 Kommunikasjon og språk:

Kommunikasjon kan være vanskelig mellom personalet og foreldre, enten om foreldrene snakker dårlig engelsk eller ikke snakker engelsk i det hele tatt. Assistenten forteller, som vi skrev om over, at de har hatt problemer med språket, hvor faren til et barn ikke snakket norsk eller engelsk, og at de måtte bruke google translate. Dette fører fort til misforståelser ettersom at Google Translate ikke er perfekt oversatt. Misforståelser mellom foreldre og barnehage kan være vanskelig i starten, og det blir vanskeligere for foreldrene å føle seg inkludert eller respektert. Nettopp derfor er det som vi skrev om i teoridelen utrolig viktig med hjelpemidler som tolk for å sørge for at alle blir forstått.

Styrer forteller, som vi sa tidligere, i sitt intervju om at foreldrene tar med seg eventyr eller fortellinger fra sitt eget språk. Dette er en fin måte å lære av hverandre på. Pedagogisk leder forteller om andre måter å dele kultur og land på. I barnehagen pleier de å telle til 10 før de skal synge en sang eller spise. De varierer med å telle på forskjellige språk, og et eksempel på dette kan være at i dag skal vi telle til 10 på arabisk på grunn av (gutt, 5 år).

Pedagogisk leder forteller at det er mye viktig rundt kommunikasjon, og at barnehagen må være løsningsorientert og åpen med foreldre. Pedagogisk leder forteller også at når de hadde

pride tog, var det kanskje ikke alle foreldre som ville at barna skulle delta i dette. Det ble da lagt opp et barnehagetilbud likevel, slik at barn ikke ble tvunget til å delta. Dette er en viktig del av foreldresamarbeidet, der foreldre og barnehagen har kommunikasjon på forhånd når det kommer til ulike markeringer.

5.7 Inkludering ved kulturforskjeller:

For å inkludere alle kulturene i barnehagen så er foreldresamarbeidet viktig, nevner pedagogisk leder. Kommunikasjon og gode forberedelser vil gjøre at barnehagen unngår situasjoner der foreldre kommer med misnøye til barnehagen. Kulturene som representeres rundt i barnehagen blir også styrket av barnehagens evne til å inkludere forskjellige høytider eller markeringer de ulike kulturene har. Dette treffer denne barnehagen spesielt godt på, og de kommer alltid forberedt til de ulike markeringene. Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger. Det er viktig at barnehagen gir de ulike kulturene en stemme i barnehagen deres, og at de ulike kulturene får presentert seg foran de andre barna og familiene. Det vil skape en bedre forståelse og respekt for hverandre, og dette gjelder barn og voksne. Både styrer og assistent kommer også inn på hvordan inkluderingen skal jobbes med. Styrer får frem at de er med på å markere høytider og prøver å gi barna noe å være stolt over. Assistenten nevner også dette med markering av høytider, men at de bruker de forskjellige landene sine flagg for å gi barna en stolthet som viser hvor de kommer fra. For å få en forståelse av kulturen til andre må man selv ta initiativ, som informantene fra barnehagene vi har intervjuet forteller om. Noen hadde det meste på plass mens andre må ta litt mer ansvar med tanke på høytider og dager fra de andre kulturene som er representert i barnehagen. Skal man bli kjent med andres kultur må man innom mange av de punktene vi nevner. Et godt foreldresamarbeid, mangfold og fellesskap, inkludering og markering av høytider er avgjørende.

Alle informantene snakker om at de er opptatt av å fortelle om og vise barna alle landene som er representert i barnehagen ved bruk av å vise flagg og fortelle om kulturen i de ulike landene. Også her virker det som det er store forskjeller på hvilken grad dette gjøres i. Noen har egne dager eller uker dedikert til hvert land slik at barna skal få en dypere forståelse for hvordan dette landet er. Andre barnehager, som i utdraget fra intervju med assistent, virker

som de samler markeringene av alle landene i en dag ved å vise frem flaggene på FN- dagen. Det som kan være negativt med dette er at det blir veldig mye forskjellig informasjon på en dag, slik at det skal mye til å huske alt sammen.

Det er også begrenset hvor mye du klarer å si om et land hvis du skal gjennom 10 land på en dag. Dette kan føre til at ikke barna nødvendigvis føler de har blitt sett og representert siden hele markeringen blir veldig overfladisk. Det å vise frem flagget til et land, vil ikke være nok til å ha noe forståelse for kulturen i dette landet. Hvis man i tillegg til å representere flagget til barnet også finner ut ting om religionen og kulturen, hvilken mat de spiser der nede, språk og telling, vil de føle seg inkludert i en større grad. Vi stiller oss litt kritisk til inkluderingen av andre land og kulturer i barnehagen til assistenten vi intervjuet. Når man sammenligner med de to andre barnehagene legger vi merke til at de to er bedre på det som har med inkludering å gjøre. Her burde det blitt jobbet mer med å forbedre dette området. Det første tipset ville vært å lage en ansvarsgruppe som vi i pedagogens intervju fikk høre om, dette vil gjøre at barnehagen stiller mer forberedt.

5.8 Inkludering og rettferdighet:

I intervjuet får pedagogisk leder et spørsmål angående forskjellsbehandling, vedkommende velger da å fokusere på religion og kultur. Pedagogisk leder nevner at vedkommende har observert at aktivt kristne barn er i ferd med å bli en minoritet selv. Informanten går videre inn på at ulike aktiviteter eller feiringer, blir ansett som et lite hån mot deres religion av noen av foreldrene. Da brukte pedagogisk leder, som vi har fortalt tidligere, eksempelet om påskeharen. Når det kommer til forskjellsbehandling forteller vedkommende at dette er noe som ikke nødvendigvis er noe negativt. Alle barna skal sees for den de er og møtes der de står, så derfor vil det å forskjellsbehandle føre til like muligheter for barna.

Som vi også har snakket om tidligere finnes det andre situasjoner som har oppstått når barna har fått på seg neglelakk. Her fikk de tilbakemelding av foreldre med annen kulturell bakgrunn at de ikke ville at barnet skulle bruke neglelakk, siden det strider mot religionen deres. Men igjen vil jo dette skape et synspunkt fra barnets side som kan føre til at dette barnet føler at det ikke blir inkludert i leken de har i barnehagen. Derfor kan det bli en litt vanskelig situasjon for barnehagen, men så lenge det er samarbeid og kommunikasjon mellom barnehagen og foreldrene så skal man klare å løse det.

Som vi nevnte tidligere så snakket pedagogisk leder om at barnehagen har en egen gruppe som jobber med forberedelser for markering av ulike høytider. Vedkommende snakker så om hvordan de feirer samisk nasjonaldag, og at de markerer høytider som Eid i barnehagen. Dette styrker barnehagens evne til å få inkludert alle barna på ulike måter, spesielt når de kommer forberedt på hvordan de skal gjennomføre de ulike markeringene.

Pedagogisk leder snakker om hvordan de jobber med inkludering handler mye om det å skape felles referanser og opplevelser. Det at alle barna har felles referanser de kan skape leker etter, har mye å si for at alle kan være med og bli inkludert. Hvis alle de etnisk norske barna på avdelingen leker bukkene bruse og det finnes barn der som aldri har hørt om dem, vil det være vanskelig for dette barnet å bli inkludert i leken. Det denne barnehagen gjør for å jobbe med dette er arbeid med eventyr for å skape felles referanser for barna. Dette merket vi også at gikk igjen i intervjuet sammen med styrer. Her kom det fram at barnehagen hadde et samarbeid med foreldre som ble med i barnehagen. Da tok foreldre med seg klær, snakket om feiringer de hadde og hadde også med bøker de leste for barnegruppen. Disse ble lest på engelsk eller polsk, men styrer forklarte at selv om barna ikke forsto så mye av innholdet, handlet det om at barna skulle se forskjeller.

Pedagogisk leder og styrer er enig i at inkluderingen gjelder alle barna og at man ikke bare prøver å jobbe for inkluderingen av barn med flerkulturell bakgrunn. De mener at hvis man jobber med inkludering for alle barn, vil det ikke være nødvendig å spesielt jobbe med flerkulturelle barn. Styrer forteller om at foreldre har tatt med seg ting, mat, eller fortellinger til barnehagen. Dette er en fin måte å lære av hverandres kulturer på. Som vi forteller over i teoridelen, skal barnehagen sørge for at barna får lære av andre religioner og kulturer.

6. Konklusjon:

Denne oppgaven har vært basert på å prøve å finne ut hvordan man kan legge til rette for inkludering av barn med andre religioner og kulturer. Gjennom 3 intervjuer med ulike ansatte i ulike barnehager, har vi prøvd å finne ut hvordan nettopp de jobber med dette og hvordan de synes det fungerer. I løpet av teksten har vi funnet ut at det finnes mange forskjellige svar på det problemstillingen spør om.

En ting det er tydelig at alle informantene trekker frem, er det med god kommunikasjon med foreldrene gjennom godt foreldresamarbeid. Det å kunne finne ut hvordan å best legge til rette for barnet vil være avgjørende og ingen kjenner barnet bedre enn foreldrene. For å kunne legge til rette for dette barnet er vi nødt til å finne ut hvilke behov barnet har fra foreldrene. Det er også de som på forhånd kan komme med hvilke kulturelle hensyn de er opptatt av at vi følger med dette barnet. Foreldrene kommer fra samme kultur og vil derfor være eksperter på hva som vil være viktig å være klar over.

En annen ting som går igjen i mange av intervjuene og i teorien, er det med å behandle barn ulikt for at de skal få like muligheter. Informantene forteller at deres tanke er at hvis alle barna blir behandlet likt, vil dette føre til at det blir urettferdig. Vi tenker jo at dette er noe som er viktig å tenke på uansett hvilken kultur barnet kommer fra, men at det kanskje vil være enda mer avgjørende for barn fra andre kulturer.

Som vi skriver om i innledningen sies det at alle barnehager har ulike syn på kultur og omsorg. Etter 3 intervjuer med informanter fra 3 forskjellige barnehager, kommer det fram at dette stemmer.

Det er veldig tydelig i den dataen vi har hentet at alle er opptatt av det å markere høytider og land, både for å lære de andre barna aksept for annerledeshet, men også for at de barna som tilhører denne kulturen eller dette landet skal føle seg sett og som en del av fellesskapet. Men vi har også merket at de ulike barnehagene har ulike måter å løse dette på.

Hvis vi skulle jobbe videre med denne problemstillingen ville vi hatt flere intervjuer med flere informanter med andre synspunkt. Da for eksempel foreldre eller barn. Vi ville sett mer etter foreldrene sine tanker, i stedet for kun barnehagearbeiderne. Da ville vi fått annerledes svar med andre synsvinkler.

Etter å ha jobbet med denne problemstillingen i noen måneder, og gjennomført intervjuer med relevante personer, merker vi at vi har tilegnet oss god informasjon om temaet. Man kan se at dagens barnehager blir mer og mer preget av nye kulturer. Vi føler oss tryggere etter denne oppgaven til å gå ut og ta stilling til oppgaver hvor man må håndtere situasjoner som vi drøfter i teksten. Vi er nå bedre rustet til å håndtere vanskelige situasjoner med foreldre, forklare hva barnehagen er pliktig til og hva foreldrene har rett på. Vi føler også vi har mer kunnskap om hvordan vi best mulig kan inkludere alle barn, med ulike kulturer og religioner.

7. Litteraturliste:

Barnehageloven. (2020). Lov om barnehager. (LOV-2020-2005-06-17-64). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Dybvik, H. (2023). *Kommunikasjon, språk og tekst i barnehagen*. Cappelen damm akademisk.

Giæver, K. (2014). *Inkluderende språkfelleskap i barnehagen*. Fagbokforlaget.

Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (3. utg). Universitetsforlaget.

Ingeberg, P. & Sørensen, I. (2001). *Assistent i barnehagen*. Kommuneforlaget.

Klausen, A.M. (1992). *Kultur: Mønster og kaos*. Gyldendal ad notam

Korsvold, T. (2011). *Barndom - barnehage - inkludering*. I Korsvold, T. (Red.) *Barndom barnehage inkludering*. (s. 9-16). Fagbokforlaget.

Lauritsen, K. (2011). *Barnehagen i kulturell endring - tilpassing og motstand*. I Korsvold, T. (Red.) *Barndom barnehage inkludering*. (s. 68). Fagbokforlaget

Løkken, G. & Søbstad, F. (2017). *Observasjon og intervju i barnehagen (4. utg)*. Universitetsforlaget.

Skeie, G. (2002). *Religionen i kulturen og kulturen i religionen*. I Mjør I. (red.). *Kulturbarnehagen*. (s. 44-53). *Det norske samlaget*.

Tholin, K. R. (2014). *Omsorg i barnehagen*. Fagbokforlaget.

Thoresen, I. T. & Winje, G. (2017). *Religioner, mangfold og etikk i barnehagen*. (2. utg). Cappelen damm akademisk.

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.
<https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>

Vestly, S. V. (2021). *Kommunikasjon og forhandlingsforståelse*. Kappelen Damm akademisk

Zachrisen, B. (2017). Kultursensitiv omsorg I barnehagen. *Tidsskriftetbarn*
<https://tidsskriftetbarn.no/index.php/barn/article/view/4905/7550>